

Huszonharmadik Nemzetközi Nyelvészeti Diákolimpia

Bukarest (Románia), 2026. július 26. – augusztus 2.

A csapatverseny feladata

A Teotitlán del Valle-i zapoték nyelv az oto-mange nyelvcsalád részét képező nyugat-Tlacolula-völgyi nyelvjáráscsoportba tartozik. Körülbelül 5000 ember beszéli a mexikói Oaxaca-völgyben. Teotitlán del Valléban szól egy legenda **Kresěnsy** ‘Crescencio’ról, vagy tiszteletteljesebben **dāKresěnsy** ‘Don Crescencio’ról, aki Sierra Nortéból, a Teotitlán del Vallétól északra húzódó hegységből származik. A sastól magáig a szélíg bármivé át tudott változni, aminek a lelkét legyőzte, és lopott a gazdagoktól, hogy adjon a szegényeknek.

A Teotitlán del Valle-i zapoték nyelvben a magánhangzók tónusa jelentésmegkülönböztető szerepű (mély: nincs jelölve; közepes: $\bar{}$; magas: $\acute{}$; emelkedő: $\check{}$; ereszkedő: $\hat{}$). Például **bell** ‘kígyó, hal’ mély, **bēll** ‘ha, feltéve’ közepes, **bēll** ‘mennyi; mennyi pénz’ magas tónusú. A magánhangzókat a levegő áramlásának módja szerint is megkülönböztetik (normális: nincs jelölve; részben elzárt: ̣ ; teljesen elzárt: ̤). A magánhangzók tónusa és légáramlása különböző okok (pl. a környező hangok vagy bizonyos folyamatok) miatt változhat. A magas tónust például nehéz fenntartani korlátozott légáramlás mellett, így ebben a helyzetben a magas tónus ereszkedővé válik. Egy további példa erre a **Kresěnsy** és a **dāKresěnsy** nevek közti különbség.

△ **r** = *r* az *ara* szóban. **rr** = *r* az *arra* szóban, *r* pergetett párja. **x** = a magyar *s*. **xh** = a magyar *zs*. **tx** = a magyar *cs*. **dx** = a magyar *dzs*. **y** = a magyar *j*. **e** = rövid magyar *é*. **ε** = a magyar *e*.

I. rész.

Ebben a részben Don Crescencio története olvasható Guillermina Bautista Lorenzo asszony elbeszélésében; a felvételt rögzítette és átírta: Hiroto Uchihara és Ambrocio Gutiérrez Lorenzo. A fordításokban az aláhúzott szavak vagy kifejezések a mondathangsúlyt jelölik. Azokban a mondatokban, amelyek idézett megszólalást tartalmaznak, a beszélőt (csak a fordításokban) zárójelben jelöltük. A Teotitlán del Valle-i zapoték nyelvben a hosszú szüneteket vesszővel, a rövid szüneteket szóközzel jelölik.

A történet véletlenszerű sorrendben van megadva a 3. oldalon, a fordítása pedig időrendben a 4. oldalon. A történet két részre van osztva. Az első fele az 1–17. fordításoknak, illetve az A–Q mondatoknak felel meg. A második fele a 18–41. fordításoknak, illetve az AA–RR mondatoknak felel meg; itt a második felében azonban hat fordításhoz nem tartozik Teotitlán del Valle-i zapoték mondat.

A Teotitlán del Valle-i zapoték mondatokban több kölcsönszó is előfordul. Ezt a kölcsönszavak fordítása után alsó indexben, dőlten jelöltük. Például a „gazdag_{rico}” azt jelenti, hogy a „gazdag”-nak megfelelő Teotitlán del Valle-i zapoték szó a *rico* átvétele.

A következő kölcsönszavak a spanyolból származnak:

• ‘számár’ < <i>burro</i> ;	• ‘szolga’ < <i>mozo</i> ;	• ‘gazdag’ < <i>rico</i> ;
• ‘ráadásul, amíg’ < <i>hasta</i> ;	• ‘szegény’ < <i>pobre</i> ;	• ‘hét’ < <i>semana</i> ;
• ‘óra, idő’ < <i>hora</i> ;	• ‘ok, cél’ < <i>razón</i> ;	• ‘bolt’ < <i>tienda</i> .

$\triangleleft \left. \begin{array}{l} rr \text{ a } burro \text{ szóban} \\ r \text{ a } razón, rico \text{ szavakban} \end{array} \right\} = r \text{ az } arra \text{ szóban, } r \text{ pergetett párja. } r \text{ a } hora, pobre \text{ szavakban} = r \text{ az } ara \text{ szóban. } c = \text{ a magyar } k. z = \text{ a magyar } sz. A h néma.}$

A következő kölcsönszó a navatlból származik: ‘mezcal’ < *mexcalli*.

$\triangleleft x = \text{ a magyar } s. c = \text{ a magyar } k.$

A mezcal egy agávénövényből készített alkoholos ital.
Oaxacaváros Mexikó Oaxaca államának fővárosa.

- (a) Párosítsátok az 1–17. fordításokat a hozzájuk tartozó A–Q mondatokkal!
- (b) Párosítsátok a 18–41. fordításokat a hozzájuk tartozó AA–RR mondatokkal! Írjátok „N/A”-t, ha a megfelelő mondat hiányzik!
- (c) Adjátok meg Teotitlán del Valle-i zapoték nyelven azt a hat fordítást, amelyhez nem tartozik eredeti mondat! Bármilyen sorrendben megadhatjátok a fordításokat, de tüntessétek fel, hogy az adott fordítás a 18–41. mondatok melyikéhez tartozik.

△ Az A–Q mondatok az 1–17. fordításoknak felelnek meg.

- A. Gāxhbālūyān lādān xáridye maskály.
- B. Gāxhgúnñi dāKrésěnsy, xhí txítô'n, xhí txítô'n maskálykán Llwâ'.
- C. Gāxhzé dāKrésěnsy nez Llwâ' zétā'wān máskálykī, zēnēn dxmúsān txírúdxpúrrān.
- D. Gazūb xsilytę retyug dāKrésěnsy dūb térugwāyān.
- E. Gūlgúgwā dbúrr maskálykán. Gūlgúgwā lādúm maskálykán.
- F. Gullikā yúbyú, zilytę maskály rayápún, xhí txítô'nēn Llwâ'.
- G. Komnā'tę rizākān rūnyān zūynkī tūzyān, gūdīlyān tāt mūs gáknē lān.
- H. Kresěnsy bidyélān.
- I. Lē'n dāyn gáxyga logedxrē' gūbānyān.
- J. Lē'n teges rô'wtę rugwāyānén.
- K. Maskály batā'wān gáxhtxī'nga, txī'nga gūpān mědy.
- L. Nā dūdxbā.
- M. Rrīkwte guk dāKrésěnsy kommaskály gulēn.
- N. Txianā tyóp xmán kánēn lādān, zilytę maskály ákábēdān.
- O. Txikytę gunñdān gūbāyn tébēnny nírak ryak bi.
- P. Zēky rūnyān gáxhribēn máskály.
- Q. Zittę mědy gūpān, zittę mědy gūpān.

△ Az AA–RR mondatok és hat további hiányzó mondat a 18–41. fordításoknak felelnek meg.

- AA. Bāgály nāin?
- BB. Gāxhgúrki byāk dāKrésěnsy tebidun rô'wtę.
- CC. Gāxhwēnēn dxmúsān tédyēnd rô'wtę tésīdān xígyēnēdān.
- DD. Gūltū', gūltū'. Tiptę nā bídunkán.
- EE. Maskály bānyān tēretā'wānén Llwâ'.
- FF. Nā'tę gū dūxpúrrun, nā'tę gū dūxpúrrun.
- GG. Rēky bākātsān txī'n xmēdyān.
- HH. Targū'ntū gūltū', targū'ntū gūltū'.
 - II. Txibazūyndān lē'n dyēnd rô'wtękī, gāxhgúnñi dāKrésěnsy, gūlkā' rátę nirikāztū txírúgūlgúgwāin dūxpúrrun.
- JJ. TxigūkdāKrésěnsy bēngúl, lē'n dā:yn gūbānyān.
- KK. Txirútxiāruguyn kixhān gáxhryākān bídun, tékēdtúrúđēddi xsón xúr ridyeñ lē'n dyēndkī.
- LL. Txī'n niribān dāKrésěnsykī rūtā'wān Llwâ'.
- MM. Xtxī'nīn rīgīzyān rīkā' dxmúsān.
- NN. Xtxī'nīn rúđēdān dbēnny prúb nirādxāgān txiázyén.
- OO. Zēky gūk xkālānyān.
- PP. Zēky rūnyān tékēdrīgīxhdyān rátę nirizyēn, komaxt nākāytę rak txiryākān bídun.
- QQ. Zittę mědy rāpā', zittę mědy rāpā', zyēntę bēnny zāk gáknē.
- RR. Zyēntę xīndēky yū' rē, gūlkā', gūlkā' rátę nitxíka dūxpúrrun, gūlkā'.

△ Az 1–17. fordítások az A–Q mondatoknak felelnek meg.

(1) Réges-régen, [azt] mondták, élt egy ember, aki (rendszeresen) képes volt átváltozni a széllé. (2) Az ehhez a faluhoz közeli hegyen élt. (3) Crescenciónak hívták. (4) Don Crescencio nagyon gazdag_{rico} lett, mert mezcalt_{mexcalli} készített. (5) Eladta a mezcalt_{mexcalli}, [és] akkor apránként, apránként lett pénze. (6) Sok pénze lett. Sok pénze lett. (7) Reggelente nagyon korán Don Crescencio el szokott menni agávét vágni, hogy megfőzze. (8) Egy nagyon nagy fazékban szokta megfőzni azt. (9) Ilyenképpen szokott tenni, [és] akkor mezcalt_{mexcalli} szokott készíteni. (10) Mivel [úgy] szokta érezni, [hogy] egyedül nagyon nehéz elvégezni azt az (előbbi) munkát, keresett négy szolgát_{mozo}, [aki] segíteni tud neki. (11) [És] akkor megtanította őket, hogyan szokták készíteni a mezcalt_{mexcalli}. (12) Két héttel_{semana} azután, [hogy] magával viszi őket, máris sok mezcalt_{mexcalli} készítenek. (13) [És] akkor Don Crescencio [azt] mondta: „Holnap mehetünk eladni. Holnap mehetünk eladni azt a (közelebbi) mezcalt_{mexcalli} Oaxacavárosba.” (14) (Szolga) „Igazad van. Sok mezcalunk_{mexcalli} van. Holnap mehetünk eladni azt Oaxacavárosba.” (15) (Don Crescencio) „Pakoljátok meg a szamarakat_{burro} azzal a (közelebbi) mezcallal_{mexcalli}! Pakoljátok meg azokat azzal a (közelebbi) mezcallal_{mexcalli}!” (16) [És] akkor Don Crescencio elmegy Oaxacavárosba, elmegy eladni azt az (előbbi) mezcalt_{mexcalli}, elmegy s viszi magával a szolgáit_{mozo} és a szamarait_{burro}. (17) Hát, [ez] volna a történet.

△ A 18–41. fordítások vagy az AA–RR mondatoknak, vagy hat további hiányzó mondat valamelyikének felelnek meg.

(18) Amikor megérkezett Oaxacavárosba, akkor eladta azt az (előbbi) mezcalt_{mexcalli}. (19) [És] akkor magával vitte a szolgáit_{mozo} egy nagyon nagy bolthoz_{tienda}, hogy meg tudják vásárolni, amit vissza tudnak vinni. (20) Amikor megérkeztek abba az (előbbi) nagyon nagy boltba_{tienda}, akkor Don Crescencio [azt] mondta: „Vegyetek el mindent, amit akartok, és pakoljátok meg azzal a szamarakat_{burro}!” (21) (Szolgák) „Itt sok dolog van. Vegyetek el! Vegyetek el mindent, amit a szamaraink_{burro} hordozni tudnak! Vegyetek el!” (22) (Szolgák) „A szamaraink_{burro} nagyon nehezett is cipelni tudnak. A szamaraink_{burro} nagyon nehezett is cipelni tudnak.” (23) (Don Crescencio) „Mennyibe kerül az?” (24) [És] akkor abban az (előbbi) pillanatban_{hora} Don Crescencio egy nagyon nagy forgószéllé változott. (25) Egy nagyon nagy forgószéllé változott abban az (előbbi) boltban_{tienda}. (26) Ilyenképpen szokott tenni, hogy ne fizessen mindenért, amit meg szokott vásárolni, mert ráadásul_{hasta} nagyon sötét szokott lenni, mikor forgószéllé szokott változni. (27) (Don Crescencio) „Gyorsan, gyerünk! Gyorsan, gyerünk!” (28) (Szolgák) „Gyerünk! Gyerünk! Az a (közelebbi) forgószél nagyon erős.” (29) Egy kis részét annak, amit az az (előbbi) Don Crescencio el szokott lopni, el szokta adni Oaxacavárosban. (30) Kicsivel többet szét szokott osztani, [amit] a szolgálai_{mozo} el szoktak venni. (31) Kicsivel többet a szegény_{pobre} embereknek szokott adni, akikkel találkozni szokott, amikor már visszafelé megy. (32) Ilyen volt az élete. (33) Ilyen volt Don Crescencio élete. (34) Mezcalt_{mexcalli} állított elő, hogy (rendszeresen) Oaxacavárosba menjen eladni ezt. (35) Oda szokott menni elvenni dolgokat, amiket vissza tudott vinni. (36) És amikor már fizethet[ne], akkor forgószéllé szokott változni, hogy senki ne vegye észre (szó szerint adjon észet_{razón}), hány órákor_{hora} szokott távozni abból az (előbbi) boltból_{tienda}. (37) (Don Crescencio) „Sok pénzem van. Sok pénzem van. Sok embernek leszek képes segíteni.” (38) (Szolga) „Don Crescenciónak sok pénze van.” (39) Mikor Don Crescencio idős ember lett, a hegyen élt. (40) A pénze egy kis részét ott rejtette el. (41) [azt] szokták mondani, egy kicsivel többet ennél a falunál rejtett el.

II. rész.

Ebben a részben Don Crescencio története olvasható Ana González Gutiérrez elbeszélésében; a felvételt rögzítette: Angela Hou (szerző) és Gabriel Swai. Ők ketten idegenek voltak, ezért zárja ki a „mienk” szó a hallgatókat. A történet mégis valamivel informálisabb, mivel már a felvétel készítése előtt is ismerték Anát.

A történet időrendben van megadva, a fordítások azonban véletlenszerű sorrendben. Némelyik fordítás hiányzik. Továbbá a mondat hangsúlyt jelölő aláhúzások hiányoznak a fordításokból.

A következő kölcsönszavak a spanyolból származnak: ‘centavo, fillér, pénz’ < *centavo*; ‘mód’ < *modo*; ‘de’ < *pero*. A centavo egy kisértékű, a fillérhez hasonló pénzérme.

- (d) Párosítsátok az 1–11. mondatokat a hozzájuk tartozó A–F fordításokkal! Írjátok „N/A”-t, ha a megfelelő fordítás hiányzik!
- (e) Azonosítsátok az A–F fordításokban aláhúzendó szavakat vagy kifejezéseket (fordításonként egyet). Ha nincsen hangsúlyos szó vagy kifejezés az adott fordításban, írjátok „N/A”-t.
- (f) Fordítsátok le az öt kimaradt mondatot. Ha egy szó vagy kifejezés hangsúlyos, húzzátok alá. Bármilyen sorrendben megadhatjátok a fordításokat, de tüntessétek fel, hogy az adott fordítás az 1–11. mondatok melyikéhez tartozik.

(1) Binnyetrê', nā, rinnīdān lān Krésēnsy. (2) Lān nān tébinnyet, rāknēn bēnny prub. (3) Txíázēdān yū' rē rikīnān séntāb. (4) Per lān kédráxhyēldyān témudx kanāknēn dūsō'n. (5) Lān ná txyākān bí, dyēkān bísyē. (6) Āx zéký ná nírīnnyān lódūsō'n nírīxhī' séntāb. (7) Āx zéký ná níbēllryākān bí. (8) Āx térākān séntābkī lōdān térudēdānén dúsá' prūbūn. (9) Dūsō'n nírākīn téseñtāb kannāb bēllrākxhūdān bēll. (10) Lān gyēbā, gyēn ráknēn dúsá' prūbūn. (11) Āx zéký ná tédīdx xtē binnyetrê' nigūknē dúgālbāyn xtē dūsō'n nírīkīn dūnūn.

- A. És ilyen volt [az], aki [azt] szokta mondani a közösségünknek, hogy a pénz_{centavo} elő lesz te-remtve (szó szerint: ki szokták facsarni).
- B. De_{pero} ő nem szokott olyan módot_{modo} találni, amivel segítene a közösségünknek.
- C. Mindegy, mennyi pénzt kér arra a közösségünk – amely alig egy fillért_{centavo} szokott megkeresni –, ha (rendszeresen) betegek lennének...
- D. Van ez a valaki... [azt] szokták mondani, Crescenciónak hívják.
- E. Amikor már eljön ide lakni, pénzre_{centavo} szokott szükség lenni.
- F. ... és ezért meg szokta keresni azt az (előbbi) pénzt_{centavo} a számukra, azért, hogy azt ideadja a mi szegény_{pobre} közösségünknek.

III. rész.

Ez a rész részleges képet fest a Teotitlán del Valle-i zapoték nyelv igei morfológiájáról. Adott egy sor ige három-három alakja: az alapalak, amelyen nincs jelölve az alany, és két további alak, amelyek az egyes szám első és harmadik személyt jelölik. Az egyszerűség kedvéért az alapalakban a prefixumokat kötőjellel (-) különítettük el az igetőltől. Néhány alak magas tónust jelöl a kötőjelen (ˊ) azért, hogy jelezze: a megelőző prefixum a következő magánhangzót magas tónusúvá változtatja. Zérójelölőt (Ø) használunk, hogy jelezzük egy hangalak nélküli jelentéselem hozzáadását. Az E/1. alakok jelentését véletlenszerű sorrendben adtuk meg. Az *x* rövidítés azt jelöli, hogy 'valamit', 'valakit', 'valakivel' vagy 'valahonnan'.

	alapalak	E/1.	E/3.
1.	b-a-dxāg	badxāgá	badxāgān
2.	b-a-txa	batxā	bātxān
3.	bi-dxiby	bidxībya	bidxībyān
4.	bi-dyε	bidyē	bidyēn
5.	g-aˊ-dxāg	gadxāgá	gadxāgān
6.	g-uˊ-sɛd	gusɛda	gusɛdān
7.	g-uˊ-txa	gutxā	gutxān
8.	gu-bix	gubixa	gubīxān
9.	gu-gizh	gugīzha	gugīzhān
10.	gu-llyān	gūllyāná	gūllyānān
11.	gu-tyes	gutyēsá	gutyēsān
12.	gu-zī	guzyě	gūzyēn
13.	r-a-dxāg	radxāgá	radxāgān
14.	r-u-sɛd	rusɛda	rusɛdān
15.	r-u-txa	rutxā	rūtxān
16.	ri-bāyn	ribānyá	ribānyān
17.	ri-dxiby	ridxībya	ridxībyān
18.	Øˊ-dyε	dyē	dyēn
19.	Øˊ-llyān	llyāná	llyānān
20.	Øˊ-tyes	tyésá	tyēsān

	E/1. jelentése
A.	megvásároltam <i>x</i>
B.	megéhezhetek
C.	megtölthetek <i>x</i>
D.	ugorhatok
E.	távozhatok <i>x</i>
F.	találkozhatok <i>x</i>
G.	tanulhatok <i>x</i>
H.	megtöltöttem <i>x</i>
I.	meg szoktam tölteni <i>x</i>
J.	meg szoktam ijedni
K.	megijedtem
L.	ugrottam
M.	távoztam <i>x</i>
N.	élni szoktam
O.	találkozni szoktam <i>x</i>
P.	találkoztam <i>x</i>
Q.	kifizettem <i>x</i>
R.	tanulni szoktam
S.	megéheztem
T.	meg lettem fordítva

(g) Párosítsátok az 1–20. igealakcsoportokat a hozzájuk tartozó E/1. jelentésekkel (A–T)!

Alább igealakok két csoportja látható, amelyek E/1. szerinti jelentése ‘várni szoktam’ és ‘egy adott helyzetben szoktam lenni’, véletlenszerű sorrendben. Mint fentebb bemutattuk, bizonyos igeik további változásokon esnek át E/1. alany esetén, az ige jelentésétől függően; az alábbi igeik közül pontosan egy tartozik ezek közé.

alapalak	E/1.	E/3.
ri-bēz	ribēzá	rībēzán
ri-bēz	ribēzá	rībēzán

(h) Határozzátok meg, mely csoport mely jelentésnek felel meg! Magyarázzátok meg, hogyan képzik az 1. személyű alakokat, és hogy azok miért különböznek egymástól!

(i) Adjátok meg a Teotitlán del Valle-i zapoték igealakokat, amelyek a 21–30. fordításoknak felelnek meg!

21. megijedhet
22. élhet
23. ugrani szokott
24. tanult x
25. meg szoktam éhezni
26. meg lehetek fordítva
27. megijedhetek
28. élhetek
29. ugrani szoktam
30. tanultam x

(j) Adjátok meg a Teotitlán del Valle-i zapoték mondatokat, amelyek a 31–35. fordításoknak felelnek meg! Amennyiben egy szót vagy kifejezést többféleképpen is lehetséges fordítani, az I. részben található formálisabb lehetőséget válasszátok!

31. Réges-régen északon éltem, [és] akkor megérkeztem ebbe a faluba.
32. Azután, [hogy] ahhoz az (előbbi) faluhoz közel találkoztam a sasokkal és a kígyókkal, át tudtam változni azokká.
33. De amikor ilyenképpen szoktam tenni, akarni szoktam mindent, amit azok szoktak akarni.
34. Amikor a nap fel szokott kelni, én el szoktam lopni a gazdag emberek pénzét nyugaton.
35. És amikor a nap le szokott nyugodni, én el szoktam rejteni azt keleten, hogy a közösségem élni tudjon.

—Angela Hou, Nina Stadermann

Szerkesztők: Samuel Ahmed, Blaskovics Ákos, Mihai-Alexandru Bratu, Aida Davletova, Ivan Derzsanszki (technikai szerkesztő), Ana Meta Dolinar, Dmitrij Geraszimov, Kszenyija Giljarova, Sztanyiszlav Gurevics, Angela Hou, Borisz Iomdin, Bruno L’Astorina, Dan-Mircea Mirea (főszerkesztő), Andrej Nyikulin, Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Alekszandr Piperszki, Marija Rubinstein, Szató Kazune, Milena Veneva, Elysia Warner.

Magyar szöveg: Blaskovics Ákos (lektorálta: Lovas Anna).

Sok szerencsét!

Huszonharmadik Nemzetközi Nyelvészeti Diákolimpia

Bukarest (Románia), 2026. július 26. – augusztus 2.

Válaszlap: Csapat _____

(a)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	

(b)

18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.
34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.

(c) Bármilyen sorrendben megadhatjátok a fordításokat, de tüntessétek fel, hogy az adott fordítás a 18–41. mondatok melyikéhez tartozik.

_____.

_____.

_____.

_____.

_____.

_____.

(d)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----

(e)

A.	B.	C.
D.	E.	F.

Válaszlap: *Csapat* _____

- (f) Bármilyen sorrendben megadhatjátok a fordításokat, de tüntessétek fel, hogy az adott fordítás az 1–11. mondatok melyikéhez tartozik.

_____.

_____.

_____.

_____.

_____.

(g)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.

- (h) Határozzátok meg, mely csoport mely jelentésnek felel meg! Magyarázzátok meg, hogyan képzik az 1. személyű alakokat, és hogy azok miért különböznek egymástól!

(i)

21.	22.	23.	24.	25.
26.	27.	28.	29.	30.

(j)

31. _____

32. _____

33. _____

34. _____

35. _____

⚠ A válaszokon kívül nincs szükség további magyarázatra, és azt nem is értékeljük.